Teismo praktikos rinkinys

GENERALINĖS ADVOKATĖS
JULIANE KOKOTT IŠVADA,
pateikta 2016 m. kovo 8 d.[1]

Byla C-695/15 PPU

Shiraz Baig Mirza
prieš
Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal

(Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság (Vengrija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė — Sienos, prieglobstis ir imigracija — Reglamentas Nr. 604/2013 (Dublinas III) — Tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimas — Valstybių narių teisės išsiųsti prašytoją į saugią trečiąją šalį įgyvendinimo sąlygos — Už prašymo nagrinėjimą atsakingos valstybės narės pareigos, jeigu prašytojas atsiimamas“

I – **Įžanga**

1. Ši byla susijusi su trečiųjų šalių piliečių, trokštančių kirsti Vengriją ir patekti į kitos valstybės narės, šiuo atveju Austrijos, teritoriją, masiniu atvykimu.

2. Šioje byloje Pakistano pilietis atvyko į Vengrijos teritoriją iš Serbijos. Jis iš karto pateikė tarptautinės apsaugos prašymą Vengrijos valdžios institucijoms, tuomet be leidimo išvyko į Čekijos Respubliką ir galiausiai buvo atsiimtas Vengrijos valdžios institucijų. Kadangi tarptautinės apsaugos prašymas buvo atmestas kaip nepriimtinas, Vengrijos valdžios institucijos ketina išsiųsti Pakistano pilietį į Serbiją, kurią jos laiko saugia trečiąja šalimi.

3. Nagrinėdamas prašytojo skundą dėl priemonių, kurių ėmėsi Vengrijos valdžios institucijos, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas teiraujasi dėl sąlygų, kuriomis valstybė narė gali numatyti išsiųsti tarptautinės apsaugos prašytoją „į saugią trečiąją šalį“ pagal Reglamento (ES) Nr. 604/2013[2] (toliau – Reglamentas „Dublinas III“) 3 straipsnio 3 dalį, nenagrinėdama jo prašymo iš esmės.

4. Pirmiausia pažymėtina, jog atrodo, kad teisė išsiųsti nekelia esminės problemos. Atvirkščiai, ji numatyta teisės aktuose. Taigi gali nutikti taip, kad sąžiningas prašytojas, kuris neišvyksta iš valstybės narės, kurioje pateikė prašymą, bus išsiųstas į saugią trečiąją šalį, neišnagrinėjus jo prašymo iš esmės.

1 — Originalo kalba: prancūzų.

2 — 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas, kuriuo išdėstomi valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės vienoje iš valstybių narių pateikto tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai (nauja redakcija) (OL L 180, p. 31).

5. Kaip yra tuo atveju, jeigu prašytojas išvyksta iš valstybės narės, kurioje pateikė prašymą, siekdamas neteisėtai nuvykti į kitą valstybę narę? Kokia procedūra reikia vadovautis, jeigu atitinkamas asmuo atsiimamas pirmosios valstybės narės? Ar pagal Reglamento „Dublinas III“ 18 straipsnio 2 dalį, pagal kurią „prašytojo tarptautinės apsaugos prašymą [reikia užbaigti nagrinėti]“, neleidžiama tarptautinės apsaugos prašymo atmesti kaip nepriimtino ir iš karto išsiųsti suinteresuotojo asmens į saugią trečiąją šalį?

6. Būtent tokie pagrindiniai klausimai kyla šioje byloje. Šioje byloje buvo pritaikyta prejudicinio sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūra, nes tarptautinės apsaugos prašytojas dabar yra sulaikytas Vengrijoje.

II – **Teisinis pagrindas**

A – *Sąjungos teisė*

1. Reglamentas „Dublinas III“

7. Pagal šio reglamento 2 straipsnio d punktą „tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimas – bet koks kompetentingų institucijų pagal Direktyvą 2013/32/ES[3]ir Direktyvą 2011/95/ES[4] atliekamas tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimas arba dėl jo priimti sprendimai ar teismo sprendimai, išskyrus atsakingos valstybės narės pagal šį reglamentą nustatymo procedūras“.

8. Pagal minėto reglamento 2 straipsnio e punktą „tarptautinės apsaugos prašymo atsiėmimas – prašytojo veiksmai, kuriais jis pagal Direktyvą 2013/32/ES aiškiai arba numanomai nutraukia procedūras, pradėtas jam pateikus tarptautinės apsaugos prašymą“.

9. Reglamento „Dublinas III“ 3 straipsnis „Galimybė naudotis tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimo procedūra“ suformuluotas taip:

„1. Valstybės narės nagrinėja kiekvieną trečiosios šalies piliečio <...> prašančio tarptautinės apsaugos, prašymą. Prašymą nagrinėja viena valstybė narė, būtent ta, kuri yra atsakinga pagal III skyriuje nustatytus kriterijus.

2. Jei remiantis šiame reglamente išvardytais kriterijais negalima nustatyti jokios už prieglobsčio prašymo nagrinėjimą atsakingos valstybės narės, už jo nagrinėjimą yra atsakinga pirmoji valstybė narė, kuriai buvo pateiktas tarptautinės apsaugos prašymas.

Jei prašytojo neįmanoma perduoti pirmajai paskirtai atsakinga valstybei narei, nes esama pagrįstų priežasčių manyti, kad tos valstybės narės prieglobsčio procedūra ir prašytojų priėmimo sąlygos turi sisteminių trūkumų, dėl kurių esama nežmoniško ar žeminančio elgesio, kaip apibrėžta Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 4 straipsnyje, rizikos, atsakingos valstybės narės nustatymo procedūrą atliekanti valstybė narė toliau nagrinėja III skyriuje išdėstytus kriterijus, kad nustatytų, ar kita valstybė narė galėtų būti paskirta atsakinga.

3 — 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2013/32/ES dėl tarptautinės apsaugos suteikimo ir panaikinimo bendros tvarkos (nauja redakcija) (OL L 180, p. 60).

4 — 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/95/ES dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų, vienodo statuso pabėgėliams arba papildomą apsaugą galintiems gauti asmenims ir suteikiamos apsaugos pobūdžio reikalavimų (OL L 337, p. 9).

Jei pagal šią dalį negali būti perduodama jokiai valstybei narei, paskirtai pagal III skyriuje išdėstytus kriterijus, arba pirmajai valstybei narei, kurioje pateiktas prašymas, atsakingos valstybės narės nustatymo procedūrą atliekanti valstybė narė tampa atsakinga valstybe nare.

3. Kiekviena valstybė narė išsaugo teisę, laikydamasi Direktyvos 2013/32/ES taisyklių ir garantijų, išsiųsti prašytoją į saugią trečiąją šalį."

10. Minėto reglamento 7 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad „pagal šiame skyriuje[5] įtvirtintus kriterijus atsakinga valstybė narė nustatoma atsižvelgiant į padėtį tuo metu, kai prašytojas pirmą kartą valstybei narei pateikė tarptautinės apsaugos prašymą".

11. Reglamento „Dublinas III" 13 straipsnio 1 dalyje nustatyta, jog „kai remiantis tiesioginiais ar netiesioginiais įrodymais <...> nustatoma, kad prašytojas neteisėtai kirto valstybės narės sieną, sausuma, jūra ar oru atvykdamas iš trečiosios šalies, už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą yra atsakinga ta valstybė narė, į kurią jis taip atvyko. Tos atsakomybės nelieka praėjus 12 mėnesių nuo tokio neteisėto sienos kirtimo dienos".

12. Reglamento „Dublinas III" 17 straipsnio „Diskrecinės išlygos" 1 dalyje nustatyta:

„Nukrypdama nuo 3 straipsnio 1 dalies, kiekviena valstybė narė gali nuspręsti nagrinėti trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės jai pateiktą tarptautinės apsaugos prašymą net tada, kai ji pagal šiame reglamente nustatytus kriterijus neatsako už tokį nagrinėjimą.

Valstybė narė, kuri nusprendžia nagrinėti tarptautinės apsaugos prašymą pagal šią dalį, tampa atsakinga valstybe nare ir prisiima su ta atsakomybe susijusias pareigas. <…>"

13. Minėto reglamento 18 straipsnyje „Atsakingos valstybės narės pareigos" nustatyta:

„1. Pagal šį reglamentą atsakinga valstybė narė įpareigojama:

a) <…>

b) <…>

c) 23, 24, 25 ir 29 straipsniuose nustatytomis sąlygomis atsiimti trečiosios šalies pilietį arba asmenį be pilietybės, atsiėmusį nagrinėjamą prašymą ir paprašiusį tarptautinės apsaugos kitoje valstybėje narėje arba esantį kitos valstybės narės teritorijoje be teisę gyventi šalyje patvirtinančio dokumento;

d) <…>

2. <…>

Į 1 dalies c punkto taikymo sritį patenkančiais atvejais, kai atsakinga valstybė narė nutraukė prašymo nagrinėjimą prašytojui atsiėmus prašymą prieš priimant pirmosios instancijos sprendimą iš esmės, ta valstybė narė užtikrina, kad prašytojas turėtų teisę paprašyti, kad būtų baigtas jo pateikto tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimas, arba pateikti naują tarptautinės apsaugos prašymą, kuris nėra laikomas vėlesniu prašymu, kaip numatyta Direktyvoje 2013/32/ES. Tokiais atvejais valstybės narės užtikrina, kad būtų užbaigtas prašymo nagrinėjimas.

<…>"

5 — III skyrius „Atsakingos valstybės narės nustatymo kriterijai".

2. Direktyva 2013/32

14. Direktyvos 2013/32 28 straipsnyje „Procedūra netiesiogiai atsiėmus prašymą arba jo atsisakius“ numatyta:

„1. <…>Valstybės narės gali daryti prielaidą, kad prašytojas netiesiogiai atsiėmė tarptautinės apsaugos prašymą arba jo atsisakė, visų pirma, kai nustatoma, kad:

a) <…>

b) jis slapstosi arba išvyko be leidimo iš vietos, kurioje gyveno arba kurioje buvo laikomas, per pagrįstą laiką nesusisiekęs su kompetentinga institucija <…>

2. Valstybės narės užtikrina, kad prašytojui, kuris vėl apie save praneša kompetentingai institucijai po to, kai buvo priimtas sprendimas nutraukti nagrinėjimą, kaip nurodyta šio straipsnio 1 dalyje, būtų suteikta teisė prašyti, kad jo byla būtų atnaujinta, arba pateikti naują prašymą, kuriam netaikoma 40 ir 41 straipsniuose nurodyta tvarka.

<…>

Valstybės narės užtikrina, kad toks asmuo nebūtų išsiųstas nesilaikant negrąžinimo principo.

Valstybės narės gali leisti sprendžiančiajai institucijai atnaujinti nagrinėjimą nuo to etapo, kuriame jis buvo nutrauktas.

3. Šiuo straipsniu nedaromas poveikis [Reglamentui „Dublinas III“].“

15. Direktyvos 2013/32 III skyriaus II skirsnyje esančiame 33 straipsnyje „Nepriimtini prašymai“ nustatyta:

„1. Be bylų, kuriose prašymas nenagrinėjamas pagal [Reglamentą „Dublinas III“], valstybės narės neprivalo nagrinėti, ar prašytojas priskirtinas prie tarptautinės apsaugos gavėjų pagal Direktyvą 2011/95/ES, kai vadovaujantis šiuo straipsniu prašymas laikomas nepriimtinu.

2. Valstybės narės gali laikyti tarptautinės apsaugos prašymą nepriimtinu, tik jeigu:

<...>

c) pagal 38 straipsnį šalis, kuri nėra valstybė narė, laikoma prašytojui saugia trečiąja šalimi;

<...>“

16. Direktyvos 2013/32 38 straipsnyje „Saugios trečiosios šalies koncepcija“ nustatyta:

„1. Valstybės narės gali taikyti saugios trečiosios šalies koncepciją, tik jeigu kompetentingos institucijos yra įsitikinusios, kad atitinkamoje trečioje šalyje su tarptautinės apsaugos siekiančiu asmeniu bus elgiamasi pagal toliau išvardytus principus:

a) gyvybei ir laisvei negresia pavojus dėl rasės, religijos, tautybės, priklausymo prie tam tikros socialinės grupės ar politinių įsitikinimų;

b) nėra Direktyvoje 2011/95/ES apibrėžtos didelės žalos pavojaus;

c) pagal Ženevos konvenciją laikomasi negrąžinimo principo;

d) laikomasi draudimo išsiųsti iš šalies pažeidžiant teisę nepatirti kankinimo ir žiauraus, nežmoniško ar žeminančio elgesio, kaip numatyta tarptautinėje teisėje;

e) yra galimybė kreiptis dėl pabėgėlio statuso ir, jeigu suteikiamas šis statusas – gauti apsaugą pagal Ženevos konvenciją.

2. Saugios trečiosios šalies koncepcijos taikymui galioja nacionalinėje teisėje nustatytos taisyklės, įskaitant:

a) taisykles, kuriomis reikalaujama, kad tarp prašytojo ir atitinkamos trečiosios šalies būtų ryšys, kuriuo remdamasis tas asmuo turėtų svarių priežasčių vykti į tą šalį;

b) metodologines taisykles, kuriomis remdamosi kompetentingos institucijos įsitikintų, kad saugios trečiosios šalies koncepcija gali būti taikoma konkrečiai šaliai arba konkrečiam prašytojui. Tokią metodologiją sudaro atskirų atvejų nagrinėjimas, ar šalis yra saugi konkrečiam prašytojui, ir (arba) šalių, bendrai laikomų saugiomis, nacionalinis priskyrimas;

c) taisykles pagal tarptautinę teisę, leidžiančias atlikti atskirą nagrinėjimą, ar trečioji šalis yra saugi konkrečiam prašytojui, kurios bent leidžia prašytojui ginčyti saugios trečiosios šalies koncepcijos taikymą remiantis tuo, kad trečioji šalis nėra saugi jo konkrečiomis aplinkybėmis. Prašytojui taip pat leidžiama ginčyti sąsajos tarp jo ir trečiosios šalies pagal a punktą buvimą.

3. Įgyvendindamos tik šiuo straipsniu pagrįstą sprendimą, valstybės narės:

a) atitinkamai informuoja prašytoją ir

b) išduoda jam dokumentą, kuriuo trečiosios šalies institucijos informuojamos tos šalies kalba, kad prašymas nebuvo iš esmės išnagrinėtas.

<…>

5. Valstybės narės periodiškai praneša Komisijai apie šalis, kurioms taiko šią koncepciją pagal šio straipsnio nuostatas.“

17. Direktyvos 39 straipsnyje „Europos saugios trečiosios šalies koncepcija“ nustatyta:

„1. Valstybės narės gali numatyti, kad tarptautinės apsaugos prašymo ir prašytojo saugumo jo konkrečiomis aplinkybėmis nagrinėjimas, kaip aprašyta II skyriuje, nevykdomas arba vykdomas iš dalies tais atvejais, kai kompetentinga institucija remdamasi faktais nusprendžia, kad prašytojas siekia atvykti arba neteisėtai atvyko į jos teritoriją iš saugios trečiosios šalies pagal 2 dalį.

2. Trečioji šalis gali būti laikoma saugia trečiąja šalimi taikant 1 dalį tik tuo atveju, jeigu:

a) ji yra ratifikavusi Ženevos konvenciją ir laikosi jos nuostatų be jokių geografinių apribojimų;

b) joje yra teisės aktais reglamentuojama prieglobsčio procedūra ir

c) ji yra ratifikavusi Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvenciją ir laikosi jos nuostatų, įskaitant reikalavimus, susijusius su veiksmingomis teisių gynimo priemonėmis.

3. Prašytojui leidžiama ginčyti Europos saugios trečiosios šalies koncepcijos taikymą remiantis tuo pagrindu, kad jo konkrečiomis aplinkybėmis atitinkama trečioji šalis nėra saugi.

4. Atitinkamos valstybės narės savo nacionalinės teisės aktuose nustato 1 dalies nuostatų ir sprendimų pasekmių įgyvendinimo detales, remdamosi negrąžinimo principu, taip pat numato šio straipsnio taikymo išimtis dėl humanitarinių arba politinių priežasčių arba dėl viešosios tarptautinės teisės.

<…>“

B – *Nacionalinės teisės aktai*

1. Vengrijos įstatymas dėl teisės į prieglobstį

18. Pagal 2007 m. Įstatymo Nr. LXXX dėl teisės į prieglobstį (*Menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény*; toliau – Įstatymas dėl teisės į prieglobstį) 51 straipsnio 2 dalies e punktą „[prieglobsčio] prašymas yra nepriimtinas, jeigu yra trečioji šalis, kuri prašytojo atžvilgiu gali būti laikoma saugia trečiąja šalimi“.

19. Pagal to paties straipsnio 4 dalį „prašymas gali būti pripažintas nepriimtinu pagal šio straipsnio 2 dalies e punktą tik tuo atveju, jeigu prašytojas

a) gyveno saugioje trečiojoje šalyje ir turėjo galimybę šioje šalyje paprašyti veiksmingos apsaugos <… >

b) vyko per tokios šalies teritoriją ir turėjo galimybę toje šalyje paprašyti veiksmingos apsaugos <…>“

20. Pagal minėto įstatymo 53 straipsnį „kompetentinga prieglobsčio institucija atmeta prašymą nutarimu, jeigu nustato, kad yra viena iš 51 straipsnio 2 dalyje nurodytų sąlygų“.

2. 2015 m. liepos 21 d. vyriausybės nutarimas

21. Pagal Vyriausybės nutarimo Nr. 191/2015 (VII.21.), kuriuo nacionaliniu lygmeniu nustatomos šalys, laikomos saugiomis kilmės šalimis ir saugiomis trečiosiomis šalimis (191/2015. (VII. 21.) *Kormányrendelet a nemzeti szinten biztonságosnak nyilvánított származási országok és biztonságos harmadik országok meghatározásáról*; toliau – 2015 m. liepos 21 d. vyriausybės nutarimas), 2 straipsnį:

„Saugiomis trečiosiomis šalimis <...> laikomos Europos Sąjungos valstybės narės ir Europos Sąjungos narystės siekiančios valstybės kandidatės, išskyrus Turkiją, Europos ekonominės erdvės valstybės narės ir tos Jungtinių Amerikos Valstijų valstijos, kuriose netaikoma mirties bausmė, taip pat:

1. Šveicarija,

2. Bosnija ir Hercegovina,

3. Kosovas,

4. Kanada,

5. Australija,

6. Naujoji Zelandija.“

22. Šiuo klausimu primenu, kad 2009 m. gruodžio 19 d. Serbijos Respublika pateikė oficialią paraišką įstoti į Europos Sąjungą. 2011 m. spalio 12 d. Komisija pateikė teigiamą nuomonę ir rekomendavo Serbijai suteikti šalies kandidatės statusą. Tuomet 2012 m. vasario mėn. Tarybos buvo paprašyta priimti sprendimą dėl šalies kandidatės statuso suteikimo Serbijai ir šį sprendimą 2012 m. kovo mėn. patvirtino Europos Vadovų Taryba [6].

23. 2015 m. liepos 21 d. vyriausybės nutarimo 3 straipsnio 2 dalyje nustatyta:

„Jeigu prieglobsčio prašytojas gyveno vienoje iš trečiųjų šalių, kurios laikomos saugiomis pagal Europos Sąjungos saugių trečiųjų šalių sąrašą arba šio įstatymo 2 straipsnį, arba vyko per vienos iš šių šalių teritoriją, per Įstatyme dėl teisės į prieglobstį numatytą procedūrą jis gali įrodyti, kad dėl savo konkrečios padėties negalėjo šioje šalyje gauti veiksmingos apsaugos, kaip ji suprantama pagal Įstatymo dėl teisės į prieglobstį 2 straipsnio i punktą.“

III – **Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai**

24. Pareiškėjas pagrindinėje byloje Pakistano pilietis 2015 m. rugpjūčio 7 d. pateikė tarptautinės apsaugos prašymą Vengrijoje po to, kai 2015 m. rugpjūčio mėn. neteisėtai atvyko į jos teritoriją iš Serbijos.

25. Vykstant nacionalinei procedūrai jis išvyko nežinia kur. Todėl nacionalinė institucija, atsakinga už jo bylą, prieš tai neatmetusi jo prašymo kaip nepriimtino, 2015 m. spalio 9 d. sprendimu užbaigė nagrinėti jo prašymą.

26. Vėliau pareiškėjas pagrindinėje byloje buvo surastas Čekijos Respublikoje, kai vyko į Austriją. Čekijos valdžios institucijos paprašė Vengrijos atsiimti suinteresuotąjį asmenį ir Vengrija patenkino šį prašymą pagal Reglamento „Dublinas III“ 18 straipsnio 1 dalies c punktą.

27. Kaip nurodo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, iš procesinių dokumentų negalima daryti išvados, jog Čekijos valdžios institucijos buvo informuotos apie tai, kad, išnagrinėjus tarptautinės apsaugos prašymą Vengrijoje, atsižvelgiant į nutarimu patvirtintą saugių trečiųjų šalių sąrašą, suinteresuotasis asmuo galėjo būti išsiųstas į Serbiją neišnagrinėjus jo prašymo iš esmės.

28. Po to, kai Vengrija atsiėmė pareiškėją pagrindinėje byloje, jis 2015 m. lapkričio 2 d. Vengrijoje pateikė antrą tarptautinės apsaugos prašymą. Dėl šio prašymo buvo pradėta antra procedūra, per kurią suinteresuotajam asmeniui skirtas sulaikymas.

29. Pareiškėjas pagrindinėje byloje vykstant šiai antrai procedūrai buvo išklausytas 2015 m. lapkričio 2 d. Per apklausą jam buvo pranešta, kad jo tarptautinės apsaugos prašymas gali būti atmestas kaip nepriimtinas, nebent jis įrodytų, kad, atsižvelgiant į jo ypatingą padėtį, Serbija nėra jam saugi trečioji šalis. Nors suinteresuotasis asmuo savo atsakyme nurodė, kad Serbijoje nebuvo saugus, Vengrijos valdžios institucijų neįtikino šiuo klausimu pateikti įrodymai ir jos atmetė jo prašymą kaip nepriimtiną. Savo sprendime jos taip pat nurodė taikyti suinteresuotojo asmens grąžinimo ir išsiuntimo priemones.

30. Pareiškėjas pagrindinėje byloje apskundė tokį sprendimą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, teigdamas, kad nenori būti grąžintas į Serbiją, kur nebus saugus.

6 — Šiuo klausimu žr. 2012 m. kovo 1 ir 2 d. Europos Vadovų Tarybos išvadų, EUCO 4/3/12, 39 punktą.

31. Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nusprendė prašyti taikyti prejudicinio sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūrą ir pateikti Teisingumo Teismui tokius prejudicinius klausimus:

„1. Ar [Reglamento „Dublinas III“] 3 straipsnio 3 dalį

a) reikia aiškinti taip, kad valstybės narės gali pasinaudoti teise išsiųsti prašytoją į saugią trečiąją šalį tik kol nustatoma atsakinga valstybė narė, ar šia teise taip pat galima pasinaudoti ir nustačius atsakingą valstybę narę?

b) Ar atsakyti į pirmiau pateiktą klausimą reikėtų kitaip tuo atveju, kai valstybė narė nustato, kad ji yra atsakinga valstybė narė, ne tada, kai prašymas pirmą kartą pateikiamas jos institucijoms pagal Reglamento „Dublinas III“ 7 straipsnio 2 dalį ir to paties reglamento III skyrių, bet kai priima prašytoją iš kitos valstybės narės po to, kai pateikiamas prašymas jį perduoti arba atsiimti pagal Reglamento „Dublinas III“ V ir VI skyrius?

2. Jeigu atsakydamas į pirmąjį klausimą Teisingumo Teismas išaiškintų, kad teise išsiųsti prašytoją į saugią trečiąją šalį galima pasinaudoti ir jau perdavus asmenį pagal Dublino procedūrą:

ar Reglamento „Dublinas III“ 3 straipsnio 3 dalį reikėtų aiškinti taip, kad valstybės narės gali pasinaudoti šia teise ir tuo atveju, kai valstybė narė, atliekanti perdavimą, vykdant Dublino procedūrą nebuvo informuota apie konkrečias nacionalinės teisės aktų nuostatas dėl šios teisės įgyvendinimo arba apie nacionalinių institucijų taikomą praktiką?

3. Ar Reglamento „Dublinas III“ 18 straipsnio 2 dalį galima aiškinti taip, kad tuo atveju, kai prašytojas buvo atsiimtas pagal minėto reglamento 18 straipsnio [1 dalies] c punktą, procedūrą reikia tęsti nuo to etapo, kuriame ji buvo nutraukta vykstant pirmesnei procedūrai?“

32. Dėl skubos prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad, atsižvelgiant į įprastą paprastos prejudicinio sprendimo procedūros trukmę, yra reali rizika, kad jeigu būtų vykdoma paprasta procedūra, jis negalės užbaigti nagrinėti nacionalinės bylos, visų pirma, kai pagrindinės bylos ieškovas būtų paleistas į laisvę, jis galėtų vėl išvykti nežinia kur.

33. Po 2016 m. sausio 11 d. įvykusio administracinio posėdžio Teisingumo Teismo ketvirtoji kolegija nusprendė taikyti šiai bylai Procedūros reglamento 107 straipsnyje numatytą prejudicinio sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūrą.

IV – **Prejudicinių klausimų vertinimas**

A – *Dėl pirmojo klausimo*

34. Pirmasis prejudicinis klausimas susijęs su Reglamento „Dublinas III“ 3 straipsnio 3 dalies išaiškinimu.

35. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar dėl to, kad valstybė narė buvo paskirta atsakinga už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą (klausimo a punktas) arba pripažino, kad yra atsakinga pagal 18 straipsnį, ir atsiėmė prašytoją (klausimo b punktas), šiai valstybei narei neleidžiama vėliau išsiųsti prašytojo į saugią trečiąją šalį pagal Reglamento „Dublinas III“ 3 straipsnio 3 dalį.

36. Pirmiausia primintina, kad Vengrijos atsakomybė už prašytoją kyla dėl atsakomybės pripažinimo atsiimant suinteresuotąjį asmenį, tačiau ši atsakomybė galėjo būti išlaikyta net ir nesant aiškaus pripažinimo pagal minėto reglamento 13 straipsnį, kai prašytojas neteisėtai kirto Vengrijos sieną vykdamas iš Serbijos, arba pagal minėto reglamento 3 straipsnio 2 dalį, nes Vengrija yra pirmoji valstybė narė, kuriai buvo pateiktas tarptautinės apsaugos prašymas.

37. Atsižvelgiant į šią pirminę pastabą, atsakymas į pirmąją pateikto klausimo dalį kyla iš paties Reglamento „Dublinas III“ 3 straipsnio 3 dalies teksto. Šioje nuostatoje išdėstyta: „Kiekviena valstybė narė išsaugo teisę, laikydamasi Direktyvos 2013/32/ES taisyklių ir garantijų, išsiųsti prašytoją į saugią trečiąją šalį“.

38. Kaip per posėdį teisingai pažymėjo Vokietijos vyriausybė, šioje nuostatoje įtvirtintas teisės išsiųsti išsaugojimo principas, tačiau nenumatytas joks terminas. Taigi nėra jokio pagrindo manyti, kad teisė išsiųsti suinteresuotąjį asmenį turi išnykti po to, kai nustatoma atsakinga valstybė narė.

39. Be to, jeigu „kiekvienai valstybei narei“, taigi įskaitant ir valstybę, kuri nelaikytina atsakinga valstybe nare, kaip tai suprantama pagal Reglamentą „Dublinas III“ [7], būtų suteikta teisė „išsiųsti prašytoją į saugią trečiąją šalį“, būtų bent jau keista atimti šią teisę būtent iš tos valstybės narės, kuri yra faktiškai atsakinga už bylos nagrinėjimą.

40. Pagal Direktyvos 2013/32 33 straipsnio 1 dalį taip pat nedraudžiama šitaip aiškinti Reglamento „Dublinas III“ 3 straipsnio 3 dalies. Šiuo klausimu pažymėtina, kad Direktyvos 2013/32 33 straipsnyje nenumatyta riboti iš reglamento „Dublinas III“ kylančių teisių aprėpties.

41. Galima būtų nebent kelti klausimą, ar valstybė narė galėtų laikyti save netekusia Reglamento „Dublinas III“ 3 straipsnio 3 dalyje numatytos teisės, jeigu, užuot rėmusis pradinio tarptautinės apsaugos prašymo pateikimu, ji imtųsi nagrinėti prašymą iš esmės ir išsiuntimo galimybe remtųsi tik vėlesniame procedūros etape. Iš tiesų atrodo, jog kai kurie autoriai teigia, kad 3 straipsnyje numatytos teisės tokiomis aplinkybėmis netenkama, ir nurodo teisėtą lūkestį, kurį prašytojas įgijo po to, kai jo prašymą imtasi nagrinėti iš esmės [8].

42. Vis dėlto šioje byloje, atsižvelgiant į pareiškėjo pagrindinėje byloje atvejo ypatybes, tokie argumentai netinka. Pirma, pats prašytojas nebuvo sąžiningas, išvykdamas iš Vengrijos dar nepasibaigus dėl jo pradėtai procedūrai. Vargu, ar jo veiksmai atitiktų teisėtų lūkesčių sampratą. Antra, kadangi pagal Direktyvos 2013/32 28 straipsnį, su kuriuo nacionalinė teisė yra suderinta, išvykimas į kitą valstybę narę reiškia prašymo atsiėmimą ir kadangi vėliau Vengrijos valdžios institucijos užbaigė prašytojo bylą, dėl antrojo tarptautinės apsaugos prašymo, kurį prašytojas pateikė grįžęs į Vengriją, buvo pradėta atskira byla, kurios nagrinėjimas niekaip nepaveikė ankstesnės procedūros.

43. Iš to, kas nurodyta pirmiau, darytina išvada, jog tai, kad valstybė narė buvo nustatyta kaip už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą „atsakinga“ valstybė, negali kliudyti šiai valstybei narei pagal Reglamento „Dublinas III“ 3 straipsnio 3 dalį vėliau išsiųsti prašytoją į saugią trečiąją šalį.

44. Ši išvada bet kuriuo atveju taikoma sąžiningam prašytojui, kuris niekada neišvyko iš pirmosios valstybės narės, kuriai pateikė prašymą, teritorijos.

7 — Atrodo, jog savo rašytinių pastabų 24–26 punktuose pati Komisija yra linkusi manyti, kad jeigu valstybė narė įgyvendina 3 straipsnio 3 dalį, tai reiškia, kad ji pripažįsta save valstybe, atsakinga už prašymo nagrinėjimą. Taip pat žr. pareiškėjo pagrindinėje byloje rašytinių pastabų 52 punktą.

8 — Ch. Filzwieser / A. Sprung „Dublin III-Verordnung“, Wien/Graz 2014, p. 103, K 24.

45. Tačiau situacija galėtų būti kitokia, jeigu tarptautinės apsaugos prašytojas, kaip ir pareiškėjas pagrindinėje byloje, po to, kai išvyko be leidimo, būtų atsiimtas pirmosios valstybės narės pagal Reglamento „Dublinas III“ 18 straipsnio 1 dalį. Tuomet ši valstybė pagal minėto reglamento 18 straipsnio 2 dalį turi užbaigti savo bylos nagrinėjimą. Tokia situacija numatyta pirmojo prejudicinio klausimo antroje dalyje.

46. Atrodo, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad iš 18 straipsnio atsakingai valstybei narei galėtų kilti pareiga išnagrinėti perimto prašytojo bylą *iš esmės*. Dėl tokio įpareigojimo jo prašymas negalėtų būti atmestas kaip nepriimtinas ir prašytojas negalėtų būti išsiųstas neišnagrinėjus jo prašymo iš esmės pagal Reglamento „Dublinas III“ 3 straipsnio 3 dalį.

47. Vis dėlto toks Reglamento „Dublinas III“ 3 ir 18 straipsnių aiškinimas kartu negalimas.

48. Pirma, minėto reglamento 18 straipsnio 2 dalies antroje pastraipoje nieko nepasakyta apie teisę išsiųsti prašytoją į trečiąją šalį. Iš tiesų toje nuostatoje tik pabrėžiamas principas, pagal kurį pirmojoje valstybėje narėje pradėta procedūra [9] turi būti „užbaigta“, tačiau nedraudžiama suinteresuotojo asmens išsiųsti į trečiąją valstybę ir nereikalaujama jo tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėti iš esmės. Kaip tik priešingai, atrodo normalu manyti, kad nepriimtino prašymo nagrinėjimas „užbaigiamas“, kaip tai suprantama pagal Reglamento „Dublinas III“ 18 straipsnį, jeigu šis prašymas atmetamas kaip nepriimtinas, nesiimant jo nagrinėti iš esmės.

49. Antra, sąlygos, kuriomis prašymas gali būti atmestas *kaip nepriimtinas*, numatytos ne Reglamento „Dublinas III“ 18 straipsnyje, o Direktyvos 2013/32 33 straipsnio 2 dalyje. Pagal šios nuostatos c punktą prašymas gali būti atmestas kaip nepriimtinas, jeigu „pagal 38 straipsnį šalis, kuri nėra valstybė narė, laikoma prašytojui saugia trečiąja šalimi“. Be to, minėtos direktyvos 39 straipsnyje atsakingai valstybei narei tarptautinės apsaugos prašymo leidžiama „[nenagrinėti išsamiai]“, nustačius, kad „prašytojas <...> neteisėtai atvyko į jos teritoriją iš saugios trečiosios [Europos] šalies <...>“.

50. Todėl, jeigu įvykdytos direktyvos 33 straipsnyje arba jos 39 straipsnyje numatytos sąlygos, prašymo nereikalaujama nagrinėti iš esmės.

51. Dėl šių dviejų nuostatų pateiktinos toliau nurodytos pastabos.

52. Pirmiausia, vertinti, ar atsakinga valstybė narė turi išsamiai išnagrinėti gautą tarptautinės apsaugos prašymą, reikia atsižvelgiant ne į nacionalinę teisę ar Reglamento „Dublinas III“ 18 straipsnį, bet į Direktyvą 2013/32.

53. Be to, kalbant apie Direktyvos 2013/32 33 straipsnio 2 dalies c punktą, reikia pažymėti, kad ši nuostata gali būti taikoma ir pagal ją Vengrijai gali būti leista atmesti prašymą kaip nepriimtiną, tik jeigu Serbiją galima laikyti „saugia trečiąja šalimi“, kaip tai suprantama pagal minėtos direktyvos 38 straipsnį. Išsamumo sumetimais primintina, kad Serbijos kvalifikavimas kaip saugios trečiosios šalies nacionalinės teisės akte negali atleisti bylą nagrinėjančio nacionalinio teismo nuo pareigos atlikti savo analizę, siekiant „įsitikin[ti], kad atitinkamoje trečioje šalyje [šiuo atveju Serbijoje] su tarptautinės apsaugos siekiančiu asmeniu bus elgiamasi pagal <...> principus“, išvardytus šios direktyvos 38 straipsnyje.

54. Galiausiai kalbant apie Direktyvos 2013/32 39 straipsnį pažymėtina, kad šioje nuostatoje numatyta supaprastinta iš saugių trečiųjų *Europos* šalių atvykusių prašytojų, kurie, kaip ir pareiškėjas pagrindinėje byloje, neteisėtai atvyko į valstybės narės teritoriją, prašymų atmetimo tvarka.

9 — Remiantis šia nuostata, atitinkamai valstybei narei leidžiama atnaujinti pradinio prašymo nagrinėjimą, kuris buvo nutrauktas suinteresuotajam asmeniui išvykus ir taip davus suprasti, kad jis netiesiogiai atsiėmė jį pagal Direktyvos 2013/32 28 straipsnį, arba leisti šiam asmeniui pateikti naują prašymą.

55. Tačiau minėtoje nuostatoje numatytos trys kumuliacinės sąlygos, kurias reikia įvykdyti, kad Serbija galėtų būti priskirta prie saugių trečiųjų šalių kategorijos: *pirma*, ji turi būti ratifikavusi Ženevos konvenciją ir laikytis jos nuostatų be jokių geografinių apribojimų, *antra*, joje turi būti teisės aktais reglamentuojama prieglobsčio procedūra ir, *trečia*, ji turi būti ratifikavusi Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvenciją ir laikytis jos nuostatų, įskaitant reikalavimus, susijusius su veiksmingomis teisių gynimo priemonėmis.

56. Tik jeigu laikomasi šių kumuliacinių sąlygų, Vengrija gali, pirma, remtis direktyvos 39 straipsniu, kad atsisakytų išsamiai nagrinėti prašymą, ir, antra, numatyti prašytojo išsiuntimą į Serbiją pagal Reglamento „Dublinas III“ 3 straipsnio 3 dalį. Kadangi minėto vyriausybės nutarimo 2 straipsnyje šiuo klausimu nėra reikšmingos informacijos, bylą nagrinėjantis teismas pirmiausia turės patikrinti, ar Serbijos atveju įvykdytos minėtos trys sąlygos.

57. Jeigu įvykdytos Direktyvos 2013/32 33 arba 39 straipsnyje nurodytos sąlygos, pagal Reglamento „Dublinas III“ 18 straipsnio 2 dalį nedraudžiama atmesti prašymo ir išsiųsti suinteresuotojo asmens į saugią trečiąją šalį, kaip tai suprantama pagal direktyvą.

58. Jeigu minėtos nuostatos būtų aiškinamos kitaip, ypač jeigu Reglamento „Dublinas III“ 18 straipsnio 2 dalis būtų aiškinama kaip nuostata, kurioje įtvirtintas absoliutus prašymo nagrinėjimo iš esmės principas, prašytojas, kuris spruko ir patenka į Reglamento „Dublinas III“ 18 straipsnio taikymo sritį, būtų vertinamas nepagrįstai privilegijuotai, palyginti su sąžiningu prašytoju, kuriam 18 straipsnis negali būti taikomas.

59. Be to, jeigu pagal 18 straipsnį iš tikrųjų būtų užtikrinamas palankus atsiimto prašytojo vertinimas, šia nuostata kiekvienas prašytojas būtų skatinamas sprukti į kitą valstybę narę vien siekdamas išvengti jo prašymo atmetimo kaip nepriimtino ir išsiuntimo priemonių taikymo nedelsiant.

60. Taigi į pirmąjį prejudicinį klausimą reikia atsakyti taip: tai, jog valstybė narė buvo nustatyta kaip valstybė, „atsakinga“ už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, net jei ji pripažino savo atsakomybę pagal Reglamento „Dublinas III“ 18 straipsnį ir atsiėmė prašytoją, nekliudo šiai valstybei narei vėliau išsiųsti prašytojo į saugią trečiąją šalį pagal Reglamento „Dublinas III“ 3 straipsnio 3 dalį, jeigu įvykdytos Direktyvoje 2013/32 numatytos sąlygos.

B – *Dėl antrojo klausimo*

61. Jeigu valstybė narė gali iš principo nevaržomai įgyvendinti teisę išsiųsti prašytoją į saugią trečiąją šalį po to, kai atsiima šį prašytoją iš kitos valstybės narės, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar, atsižvelgiant į Reglamento „Dublinas III“ 18 straipsnio 2 dalį ir prašytojo teisę į veiksmingą teisių gynimo teisme priemonę, prašytojo išsiuntimas į saugią trečiąją šalį galimas, nors perduodančioji valstybė narė per atsiėmimo procedūrą nebuvo informuota apie nacionalinės teisės aktus, taikytinus prašytojų išsiuntimui į saugias trečiąsias šalis, ir šioje srityje kompetentingų institucijų įgyvendinamą praktiką.

62. Dėl šio klausimo reikėtų pateikti tris pastabas.

63. Pirma, tai, kad prašančioji valstybė narė, t. y. valstybė, į kurią prašytojas spruko, neturi informacijos apie paskesnę valstybės narės, kurios prašoma, šiuo atveju Vengrijos, praktiką, negali paveikti valstybėje narėje, kurios prašoma, įgyvendintinų procedūrų teisėtumo.

64. Perdavimo procedūra (kurią taiko prašančioji valstybė) ir procedūra, susijusi su prašymo nagrinėjimu (valstybėje, kurios prašoma), yra dvi atskiros procedūros, kurioms kiekvienai taikomos tik jai būdingos taisyklės. Nors jomis *suinteresuotajam asmeniui* turi būti užtikrinama veiksminga teisių gynimo teisme priemonė, garantijos, kurios turi būti taikomos prašytojui, kai jis perduodamas, aprašytos Reglamento „Dublinas III“ 26 ir paskesniuose straipsniuose, kuriuose nenumatytos konkrečios garantijos, susijusios su valstybės, kurios prašoma, praktika.

65. Be to, nors Direktyvos 2013/32 38 straipsnio 5 dalyje reikalaujama, kad „valstybės narės periodiškai praneš[tų] Komisijai apie [saugias trečiąsias] šalis, kurioms taiko šią koncepciją“, panašaus įpareigojimo nenumatyta, kiek tai susiję su valstybėmis narėmis [10].

66. Galiausiai Reglamento „Dublinas III“ 18 straipsnio 2 dalies antros pastraipos pabaigoje nustatyta, kad prašymo nagrinėjimas turi būti užbaigtas valstybėje, kurios prašoma. Nors pagal šį principą prašytojo padėtis dėl to neturi tapti nepalanki, jis negali pretenduoti į palankesnį statusą nei tas, kurį jis turėjo prieš sprukdamas. Kitaip tariant, prašytojas, siekdamas valstybėje, kurios prašoma ir kuri yra atsakinga valstybė, kaip tai suprantama pagal Reglamentą „Dublinas III“, bendrai pripažintos praktikos netaikymo, negali remtis tuo, kad prašančiosios valstybės, kurioje jis atsidūrė neteisėtai, valdžios institucijos neturi informacijos.

67. Iš to, kas nurodyta pirmiau, darytina išvada, kad prašytojo išsiuntimas į saugią trečiąją šalį galimas net ir tuo atveju, jeigu perduoti besiruošianti valstybė narė vykstant atsiėmimo procedūrai negavo informacijos apie prašytojų išsiuntimui į saugias trečiąsias šalis taikytinus nacionalinės teisės aktus ar apie šioje srityje kompetentingų valdžios institucijų įgyvendinamą praktiką.

C – *Dėl trečiojo klausimo*

68. Jeigu atsakinga valstybė narė gali nevaržomai įgyvendinti teisę išsiųsti prašytoją į saugią trečiąją šalį po to, kai jį atsiima, kyla klausimas, ar Reglamento „Dublinas III“ 18 straipsnio 2 dalį galima aiškinti taip, kad procedūra turi būti tęsiama nuo to etapo, kuriame ji buvo nutraukta nagrinėjant pirmąjį tarptautinės apsaugos prašymą, pateiktą atsakingoje valstybėje narėje.

69. Šiuo klausimu pakanka pažymėti, kad, pirma, Reglamento „Dublinas III“ 18 straipsnio 2 dalies antroje pastraipoje valstybių narių nereikalaujama, kad jos atnaujintų prašymo nagrinėjimą nuo to etapo, kai jo nagrinėjimas buvo nutrauktas. Pagal minėtą straipsnį kompetentingoms valdžios institucijoms leidžiama toliau nagrinėti pradinį prašymą, kuris buvo laikomas atsiimtu, arba leisti prašytojui pateikti naują prašymą.

70. Antra, pažymėtina, jog Direktyvos 2013/32 28 straipsnio 2 dalies ketvirtoje pastraipoje aiškiai numatyta, kad „valstybės narės *gali* leisti sprendžiančiajai institucijai atnaujinti nagrinėjimą nuo to etapo, kuriame jis buvo nutrauktas“, taip palikdamos joms visišką laisvę numatyti, ar toliau nagrinėti prašymą nuo atitinkamo etapo, ar pradėti procedūrą iš naujo.

71. Taigi į trečiąjį klausimą reikia atsakyti taip: pagal Reglamento „Dublinas III“ 18 straipsnio 2 dalies antrą pastraipą valstybių narių nereikalaujama, kad jos atnaujintų tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą nuo to etapo, kai jo nagrinėjimas buvo nutrauktas.

10 — Šiuo klausimu žr. Vengrijos rašytinių pastabų 27 punktą.

V – **Išvada**

72. Dėl pirmiau nurodytų priežasčių siūlau Teisingumo Teismui į prejudicinius klausimus atsakyti taip:

Tai, kad valstybė narė buvo nustatyta kaip už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą „atsakinga“ valstybė, net jei ji pripažino savo atsakomybę pagal Reglamento „Dublinas III“ 18 straipsnį ir atsiėmė prašytoją, nekliudo šiai valstybei narei pagal Reglamento „Dublinas III“ 3 straipsnio 3 dalį vėliau išsiųsti prašytojo į saugią trečiąją šalį, jeigu įvykdytos Direktyvoje 2013/32 numatytos sąlygos.

Prašytojo išsiuntimas į saugią trečiąją šalį galimas net ir tuo atveju, jeigu perduoti besiruošianti valstybė narė vykstant atsiėmimo procedūrai negavo informacijos apie prašytojų išsiuntimui į saugias trečiąsias šalis taikytinus nacionalinės teisės aktus ar apie šioje srityje kompetentingų valdžios institucijų įgyvendinamą praktiką.

Pagal Reglamento „Dublinas III“ 18 straipsnio 2 dalies antrą pastraipą valstybių narių nereikalaujama, kad jos atnaujintų tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą nuo to etapo, kai jo nagrinėjimas buvo nutrauktas.